

Informează-te doar din surse verificate și sigure!

C**VID-19**

**TEHNOLOGIILE DIGITALE DE SĂNĂTATE PUBLICĂ
UTILIZATE PENTRU FURNIZAREA INFORMAȚIILOR
CORECTE DESPRE VACCINAREA ANTI-COVID-19**

Acest material apare în cadrul Proiectului "Asigurarea informării corecte și combaterea dezinformării în pandemia COVID-19", implementat de Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS) cu suportul financiar al Fundației Soros-Moldova/Departamentul Sănătate Publică. Informațiile prezentate în acest material nu sunt împărtășite neapărat de Fundația Soros-Moldova.

**Tehnologiile digitale de sănătate publică
utilizate pentru furnizarea informațiilor corecte
despre vaccinarea anti-COVID-19**

Un articol publicat în revista THE LANCET de către *Nabarun Dasgupta, Allison Lazard, John S Brownstein* "Covid-19 vaccine apps should deliver more to patients"¹ încearcă să analizeze rolul curent al aplicațiilor mobile și schimbările prin care acestea să devină efectiv utile.

Producătorii de medicamente, precum și Centrul de Control și Prevenție a Bolilor din Statele Unite face miză pe aplicațiile disponibile pe telefoanele mobile și pe site-urile web unde este posibilă raportarea efectelor adverse ca și măsuri de resort pentru a obține o supraveghere și o raportare interactivă cu referire la vaccinarea pentru boala COVID-19.² Instrumentele digitale pentru supravegherea efectelor adverse își propun, în principal, colectarea datelor personale și nu oferă un feedback pentru utilizatori, iar miturile și percepțiile eronate răspândite în publicul larg ar putea influența rapoartele precum și cauzele atribuite de către utilizatori. Datele preliminare arată că metodele tradiționale de control și confirmare a faptelor și conceptelor eronate despre dezinformarea în legătură cu efectele adverse au efectul negativ de a crea legături cauzale incorecte; atunci când niște rapoarte plauzibile sunt furnizate autorităților de sănătate, injuriile biologice pot fi respinse, dacă acestea sunt corelate cu percepții și mituri false/greșite.³ Iată de ce este necesară evaluarea modului în care dezinformarea și neîncrederea în autoritățile de sănătate ar putea afecta în mod negativ adoptarea aplicațiilor mobile pentru supravegherea procesului de vaccinare anti-COVID-19.

Disponibilitatea mai multor vaccinuri împotriva COVID-19 ar putea restabili încrederea publicului larg, în special al populațiilor marginalizate care sunt deja circumspete față de industria farmaceutică și procesul de aprobare a medicamentelor. O mare parte din public ezită să se vaccineze, anticipând posibile reacții adverse. Publicul caută oportunități pentru a face alegeri informate între vaccinuri (de ex. unele dintre acestea includ mai puțini aditivi, un factor pozitiv și agreeat de vegetarieni și persoanele religioase). Capacitatea de a alege între mai multe vaccinuri poate fi o expresie a identității personale, care conferă la rândul-i sentimentul de siguranță, control și libertate. În comparație cu metoda tradițională de combatere a dezinformării, această posibilitate de a alege ar putea fi mai ușor de comunicat și mai acceptată de către public.⁴

În prezent, modul în care vaccinurile COVID-19 sunt adoptate și recunoscute de către populație este similar cu modul în care sunt lansate gadget-urile tehnologice (telefoanele mobile, computere personale etc.), se observă prezența influencer-ilor (figuri politice sau persoane populare pe rețelele de socializare) și impactul accesului dificil la un vaccin. Atenție trebuie să se acorde nu doar persoanelor care adoptă necondiționat vaccinarea anti COVID-19, ci și comunităților unde neîncrederea în sistemul medical s-a constituit în decursul secolelor de colonialism și rasism, ori în comunitățile unde se observă mișcări de partizanat politic. Temerile și ezitarea care circulă în mediul online cu referire la vaccinuri s-au alimentat din afirmațiile cele mai extreme, prezente masiv pe rețelele de socializare. Pe de altă parte,

¹ [https://www.thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500\(21\)00021-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500(21)00021-2/fulltext)

² Centers for Disease Control and Prevention V-safe after vaccination health checker. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/vsafe.html> Date: 2020 Date accessed: February 9, 2021

³ Pluviano S Watt C Della Sala S Misinformation lingers in memory: failure of three pro-vaccination strategies. *PLoS One*. 2017; 12:e0181640

⁴ Gasteiger C Jones ASK Kleinstäuber M et al. Effects of message framing on patients' perceptions and willingness to change to a biosimilar in a hypothetical drug switch. *Arthritis Care Res (Hoboken)*. 2020; 72: 1323-1330

expunerea la tot felul de afirmații sau opinii alarmiste nu poate fi anulată sau oprită doar prin furnizarea de informații corecte și prin denunțarea dezinformărilor.⁵ Oamenii de știință și jurnaliștii care studiază dezinformarea virală menționează segmentarea publicului.⁶ Dezinformarea nu se poate anula sau opri în condiția când publicul pro-vaccinare și publicul anti-vaccinare interacționează.⁷ Odată constituite, aceste impresii și idei preconceptuate sunt extrem de dificil a fi modificate.⁸ Aplicațiile legate de vaccinare precum și campaniile pe rețelele de socializare pot ajuta la captarea și schimbarea opiniei publice prin asigurarea necesităților emoționale precum și informaționale, concomitent prevenind expunerea la spații web care lansează concepții, convingeri și idei extreme.

Pe lângă beneficiile legate de vaccinare, pentru a capta în mod eficient publicul care ezită să fie vaccinat, se sugerează focusarea atenției asupra conceptelor care au o legătură strânsă cu sentimentul de siguranță și libera alegere. Rapoartele dramatice despre efectele adverse în știri și pe rețelele de socializare întăresc în continuare neîncrederea publică deja existentă.⁹ Presiunea socială intensă precum și cerințele legale de a accepta vaccinarea pot induce unor persoane senzația de neputință, de pierdere a controlului situației, cu o eventuală convingere că li se încălcă libertatea personală. Perioada de timp în care efectele adverse în urma vaccinării își pot face apariția devine un imbold de a căuta informații adiționale, de a chestiona rudele, prietenii și de a investiga pe Internet. Căutările pornite din imbold te pot, însă, ghida spre rețele și site-uri saturate cu dezinformări și teorii conspiraționiste. Psihologia teoriilor conspiraționiste mizează pe faptul că persoanele sunt mult mai receptive la dezinformări pe fundal de agitație, când se află sub influența senzației de neliniște sau de neputință.¹⁰ Experiențele anterioare au demonstrat că uneori respingerea sau neglijarea unor efecte adverse aparent minore din punct de vedere tehnic sunt privite drept lipsă de compasiune, fapt care dirijează pacienții să caute empatie din partea comunităților online.¹¹

Aplicațiile mobile care ar furniza informații coerente despre alegerile de vaccinare disponibile precum și un contact direct cu pacienții ar putea crește rata de adoptare a acestei tehnologii în rândul populației și ar putea face generalizabile datele importante despre efectele adverse potențiale. În încercarea de a spori supravegherea efectelor adverse în urma vaccinării pentru COVID-19, în SUA, este utilizată o aplicație mobilă hybrid care oferă și o platformă de mesagerie - "V-safe After Vaccination Health Checker". Aplicația face sondaje zilnice și săptămânale privind starea pacienților în urma vaccinării pentru COVID-19. Sondajele sunt modelate sub forma unor bilanțuri de sănătate, iar aplicația este o metodă nouă de implementare a farmacovigilenței, în contextul în care nu se cunoaște încă importanța și valoarea rapoartelor voluntare.¹² Experiențele raportate de 13 țări din America de Nord, Europa și Africa au

⁵ Vraga EK Bode L Correction as a solution for health misinformation on social media. *Am J Public Health*. 2020; 110: S278-S280

⁶ Sylvia Chou W-Y Gaysynsky A A prologue to the special issue: health misinformation on social media. *Am J Public Health*. 2020; 110: S270-S272

⁷ Johnson NF Velásquez N Restrepo NJ et al. The online competition between pro- and anti-vaccination views. *Nature*. 2020; 582: 230-233

⁸ Dredze M Broniatowski DA Hilyard KM Zika vaccine misconceptions: a social media analysis. *Vaccine*. 2016; 34: 3441-3442

⁹ Mheidly N Fares J Leveraging media and health communication strategies to overcome the COVID-19 infodemic. *J Public Health Policy*. 2020; 41: 410-420

¹⁰ Douglas KM Sutton RM Cichocka A The psychology of conspiracy theories. *Curr Dir Psychol Sci*. 2017; 26: 538-542

¹¹ Bahk CY Goshgarian M Donahue K et al. Increasing patient engagement in pharmacovigilance through online community outreach and mobile reporting applications: an analysis of adverse event reporting for the Essure device in the US. *Pharmaceut Med*. 2015; 29: 331-340

¹² van Hunsel F van der Welle C Passier A van Puijenbroek E van Grootheest K Motives for reporting adverse drug reactions by patient-reporters in the Netherlands. *Eur J Clin Pharmacol*. 2010; 66: 1143-1150

demonstrat faptul că aplicațiile mobile pentru declararea efectelor adverse înregistrează un număr scăzut de descărcări și de raportări.^{13 14} Aplicațiile mobile se concentrează pe colectările de date, pacienții, însă, așteaptă să li se furnizeze și informații din partea acestora. Valoarea informațiilor rezultate din rapoartele voluntare asupra efectelor adverse rămâne în general bazată pe altruism.¹⁵ Aplicațiile mobile COVID-19 concepute de către guvernele mai multor state sunt centrate pe necesitățile naționale și locale ale sănătății publice: se culeg informații despre focare, urmărirea contactelor, planificarea vizitelor de vaccinare și raportarea efectelor adverse. Se observă clar că aceste instrumente digitale cer din partea utilizatorilor informații valoroase, dar oferă puține în schimb pentru acestea.

Acoperirea populației cu asemenea instrumente digitale are și o serie de limite. În SUA, de exemplu, afroamericani cu vârsta de peste 55 de ani, cu venituri minore, au o rată scăzută de acces digital și nu au la îndemână instrumentele necesare pentru a putea filtra de sine stătător dezinformările legate de vaccinuri.¹⁶ Planează și posibilitatea ca prin concentrarea asupra unor măsuri de raportare individuală în baza aplicațiilor mobile să se reducă participarea grupurilor marginalizate. În schimb furnizarea de informații către pacienți ar putea consolida valoarea aplicațiilor mobile și ar putea crește rata de folosire a acestora¹⁷, însă nici această măsură nu va rezolva problemele fundamentale legate direct de factorii socioeconomiici și geografici.

În timp ce medicii și farmaciștii sunt suprasolicitați, sugestiile informale de autoîngrijire vor fi răspândite pe rețelele de socializare de către influențeri care nu au cunoștințe sau licențe medicale. Tehnologiile digitale de sănătate publică pot asigura îngrijitorii de pacienți cu informații corecte și care sunt ușor de distribuit, inclusiv în rândul persoanelor mai în vârstă și în grupurile marginalizate de populație care nu au posibilitatea să acceseze aplicațiile mobile. Acești îngrijitori și lucrători sociali reprezintă voci descentralizate, de încredere și empatică în ochii pacienților. Există și riscul de a omite unele efecte adverse serioase, de a nu reuși furnizarea oportună a îngrijirilor medicale și chiar de a oferi sfaturi contestabile. Însă în timpul acestei pandemii nu există alternative. În situația prezentă, când neîncrederea în instituțiile și vocile oficiale este extrem de răspândită, instrumentele digitale de sănătate pot utiliza credibilitatea structurilor neoficiale de informare. Cultivarea credibilității va suscita o atenție deosebită din partea specialiștilor care concep aplicațiile digitale de sănătate pentru a lua în calcul necesitățile și sentimentele reale ale pacienților care încă ezită să se vaccineze sau care sunt anti-vaccinare.

¹³ Bahk CY Goshgarian M Donahue K et al. Increasing patient engagement in pharmacovigilance through online community outreach and mobile reporting applications: an analysis of adverse event reporting for the Essure device in the US. *Pharmaceut Med.* 2015; 29: 331-340

¹⁴ Pierce CE de Vries ST Bodin-Parssinen S et al. Recommendations on the use of mobile applications for the collection and communication of pharmaceutical product safety information: lessons from IMI WEB-RADR. *Drug Saf.* 2019; 42: 477-489

¹⁵ Bahk CY Goshgarian M Donahue K et al. Increasing patient engagement in pharmacovigilance through online community outreach and mobile reporting applications: an analysis of adverse event reporting for the Essure device in the US. *Pharmaceut Med.* 2015; 29: 331-340

¹⁶ Seo H Blomberg M Altschwager D Vu HT Vulnerable populations and misinformation: A mixed-methods approach to underserved older adults' online information assessment. *New Media Soc.* 2020; (published online May 27.) <https://doi.org/10.1177/1461444820925041>

¹⁷ Seo H Blomberg M Altschwager D Vu HT Vulnerable populations and misinformation: A mixed-methods approach to underserved older adults' online information assessment. *New Media Soc.* 2020; (published online May 27.) <https://doi.org/10.1177/1461444820925041>

